

„OPTIMIZAREA” HĂRȚII JUDICIARE NAȚIONALE OPTIMIZATE

Valeriu KUCIUK,
doctor în drept, lector universitar

SUMMARY

The author examines the national reorganization system of the judgment courts initiated by the Government of RM and great issues will be affecting the national justice system. The author's investigations argue the juridical danger to citizens and systems damage that will be caused to the reorganization of the court system of the Republic of Moldova.

Keywords: reform, national system of the judgment courts, justice

REZUMAT

Autorul cercetează reforma de reorganizare a sistemului național al instanțelor judecătorești inițiat de Guvernul Republicii Moldova și problemele care afectează îndeplinirea justiției, probleme grave care apar în cadrul realizării reformei. Investigațiile realizate îi permit autorului să argumenteze pericolul juridic pentru cetățeni și daunele de sistem, care vor fi generate în cazul reorganizării sistemului instanțelor judecătorești al R. Moldova.

Cuvinte-cheie: reformă, sistemul instanțelor judecătorești, justiție

Notă. La data de 29.02.2016, Guvernul RM a înaintat Parlamentului spre examinare în mod prioritar proiectul de lege cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești nr. 68 din 29 februarie 2016 (cu nota informativă respectivă [1]), fiind examinat deja și aprobat în prima lectură.

Scopul lucrării. În cadrul studiului de caz concret, efectuarea cercetării științifice a proiectului de lege cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești în contextul respectării normelor de drept național și internațional.

Metodele de cercetare științifică aplicate: studiu de caz, cercetare comparată și interpretativă, sinteză juridică comparată.

Discuții științifice. Elaborarea proiectului de lege cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești a avut cumulativ atingerea următoarelor scopuri:

a) realizarea condiționalității ce rezultă din Matricea de politici, anexă a Acordului de finanțare dintre Guvernul RM și Uniunea Europeană privind Programul de suport al reformei justiției din 14.06.2013 [2];

b) în vederea corespunderii prevederilor Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 [3];

c) în vederea realizării Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 [4];

d) în conformitate cu capitolul respectiv al Programului de activitate al Guvernului RM pe anii 2015-2018 – ”Optimizarea hărții instanțelor de judecată și specializarea judecătorilor, precum și crearea completelor specializate, inclusiv în judecătoriile de primă instanță”;

e) **pentru a asigura calitatea deciziilor, repartizarea aleatorie eficientă a dosarelor, îmbunătățirea administrării și optimizarea cheltuielilor de întreținere a instanțelor de judecată.**

Totodată, dat fiind faptul declarării scopului proiectului respectiv de asigurare a accesibilității și independenței sistemului judecătoresc, a fost trasată atingerea următoarelor obiective:

a) consolidarea capacităților instituționale ale instanțelor judecătorești;

b) consolidarea independenței sistemului judecătoresc;

c) îmbunătățirea calității actului de justiție și sporirea eficienței instanțelor judecătorești;

d) asigurarea utilizării cât mai eficiente a fondurilor publice disponibile pentru instanțele judecătorești și reducerea cheltuielilor de întreținere a sistemului;

e) îmbunătățirea calității justiției, inclusiv prin asigurarea repartizării uniforme a volumului de lucru în instanțele judecătorești din țară;

f) crearea premiselor pentru specializarea judecătorilor.

La examinarea subiectului de reorganizare a sistemului instanțelor judecătorești din Republica Moldova, necesită a avea în vedere că în conformitate cu practica jurisprudenței constituționale, menținută prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 3 din 09.02.2012, **a fost considerată inacceptabilă modificarea structurii actuale a sistemului**

judecătoresc, fiind statuat în p. 68 din Hotărârea Curții că ”sistemul judecătoresc în ansamblu, care a fost optimizat prin reorganizare” [...] „din anul 2003 activează într-un nou cadru legislativ ajustat la standardele europene” [...]”**Or instabilitatea legislativă și instituțională, care se atestă ca urmare a modificărilor operate prin Lege [...] va duce inevitabil la încălcarea dreptului justițiabililor la un proces echitabil**” [5].

Este de menționat că, conform Hotărârii Curții Constituționale nr. 3 din 09.02.2012, astfel de măsuri privind reorganizarea sistemului judecătoresc trebuie să fie în concordanță cu principiile statului de drept, al separării și colaborării puterilor în stat, enunțat în art. 6 din Constituție, cu principiul constituțional al independenței justiției, dar și al securității juridice. În contextul dat, remarcăm p. 67 a Hotărârii Curții Constituționale nr. 3 din 09.02.2012, în care Curtea a statuat că ”**principiul securității juridice** nu se referă la protecția bunurilor sau a persoanelor conform unei concepții tradiționale asupra securității, ci se referă la **protecția drepturilor fundamentale prin stabilitate legislativă, implicit instituțională**”, or ”este știut că principiul securității juridice își are originea în dreptul german, care a consacrat protecția cetățenilor împotriva efectelor secundare ale legii, în special a incoerențelor legislative care pot decurge din schimbări repe-

tate ale acesteia, în acest sens Consiliul Constituțional din Franța a arătat că securitatea juridică are ca elemente accesibilitatea și caracterul inteligibil al legii (Francois Luchaire. Cahiers du Conseil Constitutionnel nr. 11). Curtea de Justiție a Uniunii Europene a preluat același sens al conceptului de securitate juridică în Cauza Bosch soluționată prin Decizia din 6 aprilie 1962. În același sens s-a pronunțat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin hotărârile din 26 aprilie 1979 și 22 septembrie 1994 în cauzele "Sunday Times împotriva Marii Britanii" și "Hentrich împotriva Franței".

De asemenea, trebuie să se țină cont de faptul că, potrivit jurisprudenței Curții Europene referitor la instituirea instituției judecătorești, sintagma "instituită de lege" din articolul 6 al Convenției presupune că o instanță instituită de lege trebuie să îndeplinească o serie de condiții, precum independența membrilor săi și durata mandatului lor, imparțialitate și existența garanțiilor procedurale [6].

Astfel, CEDO a indicat clar că expresia "instanță independentă și imparțială, instituită de lege" evocă mai curînd ideea de organizare decît cea de funcționare, cea de instituire decît de procedură.

În contextul dat este de reținut că din proiectul de lege promovat deja în Parlamentul RM (*argumentat de o notă informativă neconformă prevederilor exprese ale art. 20, art. 22 alin. (2) și (5), art. 25 alin. (4), art. 26, art. 30, art. 31 ale Legii 780/2001*), derivă mai multe probleme care țin de concept, dar și de tehnica legislativă, fără însă a fi oferite atît specialiștilor din domeniu și cercetătorilor științifici, cît și parlamentarilor – dar în primul rînd cetățenilor, publicului larg – soluțiile respective. Anume acest aspect ne obligă să trecem în revistă următoarele probleme sistemice și colizii juridice care sînt generate de reforma de optimizare a hărții judiciare naționale.

A. La baza elaborării acestui proiect de lege a stat studiul cu privire la optimizarea hărții judiciare din Republica Moldova, prezentat de Centrul de Resurse Juridice din Moldova în anul 2014 [7]. Totodată, este de menționat că la baza studiului respectiv a stat informația referitoare la activitatea in-

stanțelor judecătorești colectată pe parcursul anilor 2010-2013. După cum au atenționat și autorii studiului, acesta nu conține o analiză profundă a costurilor de infrastructură ale instanțelor.

Astfel, studiul pe care se bazează proiectul de lege dat, fiind elaborat în anul 2013 cu date de referință din anii 2010-2012, în final conține trei scenarii pentru "potențiala optimizare" a instanțelor judecătorești, anterior deja optimizate în 2003, dar și în 2011 [8]. Este de menționat că proiectul de lege înaintat nu ia la bază niciunul din scenariile propuse, ci cuprinde elemente ale celor trei scenarii elaborate, fiind prezentată de fapt o lipsă de argumentare expresă, legală și temeinică a conceptului și măsurilor propuse de reorganizare a sistemului național al instanțelor judecătorești.

B. Proiectul de lege nu ține cont de procedura existentă de numire a judecătorilor prin transfer, care, potrivit art. 13 al Legii nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, judecătorii sînt supuși evaluării performanțelor, în cazul "transferării la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară". Totodată, potrivit Regulamentului cu privire la criteriile de selecție, promovare și transferare a judecătorilor, aprobat prin Hotărîrea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 211/8 din 5 martie 2013, condițiile obligatorii și criteriile de selecție pentru transferul judecătorilor la o instanță judecătorească de același nivel sau la o instanță judecătorească inferioară, judecătorii pot fi transferați la o altă instanță de același nivel sau la o instanță judecătorească inferioară ținînd cont de anumite condiționări. Astfel, proiectul vizat face abstracție de reglementările respective, stabilind o altă modalitate de transfer al judecătorilor, modalitate care nu se regăsește în legislația națională.

C. Proiectul de reorganizare a instanțelor judecătorești nu propune mărirea sau micșorarea numărului optim de judecători *per sistem*, totodată exemplul prezentat de către autor (Guvernul RM) de modificare a structurii judecătorilor Bălți, Sîngerei și Fălești, arată că numărul de judecători se majorează, fapt care atrage după sine și creșterea numărului funcțiilor de asistenți și grefieri. În acest sens este important de a face trimitere la Studiul de fezabilitate privind opti-

mizarea hărții instanțelor judecătorești din Republica Moldova, elaborat de USAID ROLISP, ONG "Institutul de Management al Justiției", Institutul de Proiectări "Urbanproiect" și "Centrul de Resurse Juridice din Moldova" în iulie 2015 și prezentat către Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii și Departamentul de Administrare Judecătorească [9]. Or, acest studiu prevede că „estimările costurilor includ costurile de construcție, renovare, pregătire a terenului pentru construcție, costuri nemateriale (licențe, taxe, asigurare, proiectare și lucrări de inginerie, mobilier și echipament) și fondul de 15% pentru cheltuieli neprevăzute”.

Astfel, ca urmare a realizării acestei reorganizări majore a sistemului judecătorec, costul ei estimativ depășește 1 miliard de lei (76,1 mil. Euro), iar nota informativă de la proiect nu indică sursa de acoperire a costurilor date și nu se ține cont de anumite condiționări (expuse pe parcurs în prezenta lucrare), care de fapt vor majora suma prognozată în proporții substanțiale, nedefinite și neluate în calcul de autorul proiectului.

De asemenea, nota informativă la proiectul de lege dat nu conține informații cu privire la calculul detaliat al fondului de salarizare în partea ce ține de redistribuirea unităților de personal pe noua structură, argumentarea încadrării în mijloacele planificate pentru retribuirea muncii angajaților instanțelor judecătorești, precum și încadrarea în cadrul legal existent ce reglementează condițiile de salarizare a personalului acestor autorități.

Totodată, în contextul reorganizării instanțelor judecătorești cu menținerea la prima etapă a sediilor existente, nu se evidențiază un impact financiar pozitiv în partea ce ține de economiile mijloacelor financiare, deoarece aceleași cheltuieli de regie urmează a fi suportate pînă în anul 2019. În același timp, pentru unificarea sediilor instanțelor judecătorești sînt necesare alocații financiare considerabile pentru construcția noilor sedii, pentru a putea satisface cerințelor de amplasare a unui număr mai mare de angajați. Iar conform Hotărîrii Guvernului nr. 1029 din 19 decembrie 2013 "Cu privire la investițiile capitale publice", cheltuielile pentru proiectele de investiții capitale se includ în buget doar dacă

au fost respectate procedurile de pregătire și aprobare a acestora, conform punctului 9 din Regulamentul cu privire la proiectele de investiții capitale publice, aprobat prin hotărârea nominalizată, fapt care nu se regăsește în proiectul dat.

În contextul celor menționate, este necesar de avut în vedere că, conform informației aferente proiectului de la Ministerul Finanțelor, odată cu demararea procesului de reformare a sistemului judecătoresc, în perioada 2012–2015, pentru renovarea și dotarea sediilor instanțelor judecătorești deja au fost alocate și valorificate cheltuieli de circa 233,2 mil. lei.

Astfel, constatăm că nota informativă la proiectul de lege conține erori și necorespunderi, iar declararea faptului că reorganizarea propusă se va face cu scopul de a asigura accesul cetățeanului la sistemul judecătoresc și întru apărarea drepturilor omului nu este probată cu argumente și calcule, ele fiind lipsă, contrar cerințelor Legii privind actele legislative nr. 780/2001.

D. Adoptarea proiectului de lege privind reorganizarea sistemului național judecătoresc în redacția propusă va crea impedimente majore în procesul de înființare a justiției în RM. Or, proiectul în cauză nu se referă în genere la metodele optime ce ar permite interacțiunea eficientă dintre organele de drept, administrația publică și instanțele de judecată. Așadar, putem concluziona că proiectul de lege contravine prevederilor Legii nr. 764 din 27.12.2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, care stabilește organizarea administrativ-teritorială a statului, devenind necesară corelarea ei cu expunerea în redacție nouă a Anexei nr. 2 „Judecătoriile și localitățile din raza de activitate a acestora” din Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, deoarece odată cu fuziunea judecătoriilor se modifică circumscripția acestora, fapt care necesită și o expunere în redacție nouă a Anexei nr. 3 „Curtile de apel, judecătoriile din circumscripția lor și localitățile lor de reședință” din Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească.

E. Cu referire la examinarea cauzelor penale, în conformitate cu prevede-

rile respective ale Codului de procedură penală, aplicarea arestului se decide de către judecătorul de instrucție. Respectiv, organul de poliție de fiecare dată va transporta reținuții în altă localitate, acțiuni care, cumulate la distanțe mai mari, vor necesita cheltuieli suplimentare din bugetul de stat. Același lucru îl putem menționa și când este vorba de agenții constatatori, dar și de avocații din oficiu. Toate împreună vor conduce la suportarea costurilor majorate nejustificate din contul bugetului de stat, fapt care nu este luat în calcul și nu este reflectat în nota informativă la proiectul de lege dat – aspect care contravine prevederilor art. 22 al Legii nr. 780-XI din 27 decembrie 2001 privind actele legislative.

F. Din proiectul de lege supus cercetării reiese (fapt neindicat și necalculat în proiect) că pentru a asigura funcționalitatea întregului sistem judecătoresc va fi necesară configurarea/elaborarea/ajustarea Programului Integrat de Gestiune a Dosarelor (PIGD) – program informativ existent actualmente, sau distribuirea aleatorie va fi una defectuoasă și neconformă, or, ca urmare a repartizării aleatorii a dosarelor în cadrul judecătoriei reorganizate fără reconfigurarea/ajustarea PIGD, dosarul poate fi distribuit la alte sedii decât cel aflat în sediul raional unde locuiește cetățeanul.

În aceste condiții, sau va fi aplicat principiul distribuirii aleatorii pe raza judecătoriilor nou-formate și consolidate, dar va fi nejustificat de scump și ineficient pentru cetățeni și deci pentru justiție, sau se va încălca principiul distribuirii aleatorii a dosarelor, fiind menținută distribuirea în cadrul vechilor judecătorii, dar atunci va fi în detrimentul justiției, nefiind motivată însăși necesitatea reorganizării sistemului judecătoresc.

Astfel, dacă are loc reformatarea hărții judiciare, majoritatea justițiabililor (în special cei cu domiciliul la sate) vor fi puși în situația de a suporta cheltuieli majore pentru a ajunge la noile sedii ale instanțelor judecătorești reorganizate. În acest context, trebuie de avut în vedere că marea parte din populația țării va fi afectată grav la capitolul accesului la justiție din cauza veniturilor lor mici. Rezultă că acestor persoane, prin

normele de drept propuse în proiectul de lege dat, dar și prin reforma hărții judiciare propuse de Guvernul RM, le va fi îngădit accesul la justiție și respectiv la apărare, fapt care contravine art. 20 și art. 26 din Constituția RM, care prevăd expres că ”nici o lege nu poate îngădi accesul la justiție” și că ”dreptul la apărare este garantat”.

G. Autoritățile publice locale din teritoriu, de regulă, nu dețin resurse financiare suficiente, iar deplasarea reprezentantului lor la instanțele judecătorești poate deveni dificilă, astfel fiind pusă în pericol posibilitatea apărării unor drepturi sau interese legitime comunitare sau/și de stat, or neprezentarea reprezentantului unei părți citate legal la o ședință de judecată poate să se soldeze cu emiterea unei încheieri de scoatere a cererii de pe rol sau cu pronunțarea unei hotărâri fără ca una dintre părțile în proces să-și prezinte toate dovezile și să facă toate cererile și demersurile, fapt care contravine art. 20 și art. 26 ale Constituției RM. Astfel, cu referire la cauzele de contencios administrativ, ar exista riscul ca acestea să fie judecate în mod arbitrar, dar și riscul creării premiselor pentru deposedări abuzive de proprietate a unităților administrativ-teritoriale, fapt care ar contravine art. 1 alin. (3) și art. 4 ale Constituției RM.

H. Ținem să atenționăm că una dintre problemele care derivă din proiectul de lege dat este distanța pînă la instanța de judecată competentă, inclusiv timpul necesar pentru parcurgerea acesteia. Ținînd cont de faptul că în Republica Moldova infrastructura este slab dezvoltată (transport insuficient sau neregulat, drumuri de calitate joasă), lichidarea instanței judecătorești locale și lărgirea sectorului de funcționare a unei instanțe din alt raion ar putea crea impedimente serioase pentru exercitarea dreptului persoanelor la liberul acces la justiție. În același context, menționăm despre importanța asigurării accesului la justiție pentru toți justițiabilii, or, prin comasarea judecătoriilor în varianta propusă, justițiabilii vor fi în dezavantaj din cauza lipsei infrastructurii adecvate. Prin urmare, cheltuielile suplimentare suportate de justițiabili îi vor determina să renunțe la adresarea în instanța de judecată sau vor condiționa solicitări privind amîna-

rea ședințelor de judecată. Acest fapt ar putea genera tergiversarea examinării dosarelor și contrarietate în rândul cetățenilor. De asemenea, aceasta înseamnă că o mare parte de cetățeni nu vor putea fi prezenți la procesele respective, fiindcă participarea la o judecată le va răpi toată ziua respectivă, iar oricare angajator nu va tolera lipsa periodică a angajatului de la serviciu. De aceea, considerăm că bugetul cetățeanului nu va putea acoperi costurile viitoare de bani și de timp, în legătură cu aceste schimbări radicale propuse în sistemul național judecătoresc.

În cazul dat ar putea să se încalce una dintre garanțiile juridice fundamentale ale unui proces echitabil, și anume participarea nemijlocită a justițiabilului la ședințele de judecată. Așadar, putem susține că starea de fapt va conduce la o neconformitate cu prevederile exprese ale art. 54 din Constituția RM privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți.

I. Proiectul de lege propus nu este relevant nici la criteriile expuse în Raportul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare (REJ) pentru anii 2011-2012 privind reforma justiției, deoarece este important ca în procesul de reorganizare/lichidare să nu fie încălcate principiile fundamentale ale justiției (accesul la justiție, consacrat de CEDO, respectarea termenului rezonabil în soluționarea cauzei) și drepturile părților în cadrul proceselor puse sau care se află pe rol în instanțele de judecată naționale, astfel fiind pusă în pericol calitatea justiției, or "numai prin folosirea unor repere corecte – legate de așteptările cetățenilor și ale societății – putem să ne asumăm obiective concrete de creștere a credibilității justiției" [10].

Totodată, Raportul Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare recomandă expres următoarele criterii pentru a fi luate în calcul în procesul unei eventuale optimizări: răspîndirea populației; distanțele geografice și accesul la transportul public; existența și accesul (informatizat) la servicii de suport și/sau infrastructură; un număr suficient de cauze pentru a permite utilizarea eficientă a instanțelor și parchetelor; un număr adecvat de judecători, de procurori și de personal auxiliar care să garanteze continuitatea în situația unui concediu

medical sau în alte cazuri în care judecătorii lipsesc.

J. Proiectul de lege dat nu ține cont de situația de facto și de jure nefastă și costisitoare, existentă actualmente pentru bugetul de stat, nici de situația unităților teritoriale administrative de diferite niveluri, care se va agrava substanțial în cazul majorării costurilor totale (o parte din ele neidentificate), dar și a transferurilor masive de personal judecătoresc și aferent procedurilor judecătorești – procurorii, avocații, alte persoane din sistemul bugetar de stat. Iar avînd în vedere faptul că acest proiect de lege prevede că judecătorii, grefierii și alți angajați la instanța judecătorească ulterior vor fi transferați în alte localități, această situație ar putea să conducă inclusiv la „încălcarea principiului inamovibilității”, dar și a „principiului independenței” în activitatea autorităților judecătorești.

Este de remarcat faptul că denumirea proiectului de lege este "cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești", însă în acest proiect de lege, în capitolul II, se regăsesc și modificări la mai multe acte legislative, și anume la Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, Anexa la Legea nr. 853-XIII din 29 mai 1996 cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești, Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr. 122-XV din 14 martie 2003, și Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr. 225-XV din 30 mai 2003.

Așadar, nici însăși denumirea proiectului de lege nu este conformă prevederilor art. 32 alin. (4) al Legii 780/2001, care stipulează că "în cazul unei legi de modificare și completare a mai multor acte legislative, fiecărui act i se consacră un articol, numerotat cu cifre romane", din care fapt rezultă necesitatea redenumirii respective a proiectului dat, care va fi o lege de modificare și de completare a mai multor acte legislative, cu reînscriserea și renumerotarea articolelor.

Concluzii. În contextul celor expuse mai sus, considerăm important de a avea în vedere următoarele aspecte ce țin de proiectul de lege analizat:

a) se declară că proiectul de lege este înaintat ca o realizare a angajamen-

telor asumate de către Republica Moldova în raport cu Uniunea Europeană;

b) se susține că scopul proiectului de lege este promovarea asigurării calității deciziilor, repartizării aleatorii eficiente a dosarelor, îmbunătățirea administrării și optimizarea cheltuielilor de întreținere a instanțelor de judecată.

În realitate însă, în opinia noastră, proiectul de lege cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești vine să traumatizeze sistemul național de justiție existent, să genereze probleme grave pentru justițiabili, pentru cetățeni, în special la compartimentele "accesul la justiție" și "dreptul la apărare"; or, înrăutățirea situației existente este în contradicție directă cu prevederile art. 20 alin. (2) al Constituției RM, care statuează expres că: "**Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție**", încălcînd totodată drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului, prin care fapt violează art. 54 alin. (1) al Constituției RM, care interzice expres: "**În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului**".

De asemenea, considerăm că prevederile noi ale proiectului de lege vor conduce la scăderea substanțială a eficienței activității instituțiilor de judecată naționale, fiind puse în pericol independența instituțională și independența operațională ale acestora, îngrădindu-se real accesul cetățenilor la justiție și violîndu-se dreptul lor la apărare, consecințe care, concomitent cu majorarea costurilor (inclusiv financiare) pentru societate și cetățeni, vor dicta scăderea drastică a credibilității justiției la justițiabilii din Republica Moldova, dar și la cetățenii RM aflați în străinătate.

Vizavi de activitatea actualului sistem de organizare judecătorească, care actualmente este unul funcțional și eficient, remarcăm următoarele:

a) Actualmente nu există motive obiective ca sistemul de organizare judecătorească existent să fie declarat invalid, cu obstrucționarea accesului fizic la justiție a justițiabililor și cu costuri exagerate ale bugetului de stat și celui public.

b) Presupunerea privind eventuala economie bugetară prognozată pentru

viitor sînt fără teme și fără argumentări substanțiale.

c) Costurile reale ale reorganizării sistemului de organizare judecătorească nu sînt evaluate și respectiv nu sînt reflectate în nota informativă anexată la proiect. Totodată, costurile indicate în nota informativă în realitate vor fi mult mai mari pentru bugetul de stat, dar în special pentru justițiabili.

d) Declararea faptului că reforma sistemului de organizare judecătorească se va face cu scopul de a asigura accesul cetățeanului la sistemul judecătorec și întru apărarea drepturilor omului nu este probată cu argumente și calcule, ele fiind lipsă, contrar cerințelor Legii privind actele legislative nr. 780/2001, în special la art. 21.

e) Starea reală și rezultatele prezentului studiu de caz denotă că drepturile omului și ale cetățeanului vor fi grav afectate de reforma propusă de Guvernul RM în vederea reformatării hărții judiciare din RM.

Investigarea efectuată, precum și rezultatele studiului de caz asupra proiectului de lege cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești nr. 68 din 29 februarie 2016, promovat de Guvernul Republicii Moldova și aprobat în prima lectură de către Parlamentul RM, ne obligă să concluzionăm următoarele:

1. Promovarea și implementarea proiectului de lege cu privire la reorganizarea sistemului național al instanțelor judecătorești contravine normelor de drept constituționale și hotărîrilor respective ale Curții Constituționale, care încă în anul 2012 a apreciat sistemul judecătorec național din RM ca fiind un sistem "optimizat prin reorganizare" care "activează într-un nou cadru legislativ, ajustat la standardele europene" [11].

2. Implementarea proiectului va avea un impact negativ semnificativ asupra asigurării calității actului de justiție în Republica Moldova, avînd rezonanță asupra eficienței sistemului judecătorec, distribuției echitabile a sarcinilor între instanțele judecătorești, precum și asupra utilizării eficiente a fondurilor publice în Republica Moldova.

3. Realizarea proiectului propus de reorganizare a sistemului național al

instanțelor judecătorești nu va conduce la asigurarea calității deciziilor, la repartizarea aleatorie eficientă a dosarelor, la îmbunătățirea administrării și la optimizarea cheltuielilor de întreținere a instanțelor de judecată naționale.

4. Atît conceptul propus de Guvernul RM de reorganizare a sistemului național al instanțelor judecătorești, cît și normele de drept propuse în proiectul de lege cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești le considerăm litigioase, defectuoase și neconforme normelor constituționale ale Republicii Moldova, precum și cadrului legislativ aferent acestora.

Referințe bibliografice

1. Proiectul de lege cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești. http://justice.gov.md/public/files/transparența_in_procesul_decizional/coordonare/2015/iunie/L_reorganizare_sistem_judecatoresc.pdf. Nota informativă la proiectul Legii cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești. http://justice.gov.md/public/files/transparența_in_procesul_decizional/coordonare/2015/iunie/Nota_L_reorganizare_sistem.pdf.

2. Matricea de politici, anexă a Acordului de finanțare dintre Guvernul RM și Uniunea Europeană privind Programul de suport al reformei justiției din 14.06.2013, aprobat prin Hotărîrea Guvernului RM nr. 669 din 02.09.2013.

3. Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobată prin Legea nr. 231 din 25.11.2011.

4. Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 6 din 16.02.2012.

5. Hotărîrea Curții Constituționale nr. 3 din 09.02.2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 163 din 22 iulie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Sesizarea nr. 30a/2011).

6. A se vedea: Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cauza "Coëme și alții vs Belgia", § 99.

7. ONG "Centrul de Resurse Juridice din Moldova". Studiu cu privire la optimizarea hărții judiciare din Republica Moldova, 2014. http://crjm.org/wp-content/uploads/2014/06/2014-Studiu-Optimiz-HartaJud-MD_ro-web.pdf.

8. La 22 iulie 2011, Parlamentul RM a adoptat Legea nr. 163 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care a operat un șir de modificări în legislația ce reglementează organizarea și funcționarea sistemului judecătorec, în particular în:

- Legea nr. 514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească;
- Legea nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului;
- Legea nr. 789-XIII din 26 martie 1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție;
- Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr. 225-XV din 30 mai 2003,
- Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr. 122-XV din 14 martie 2003, precum și în alte legi referitoare la funcționarea instanțelor judecătorești specializate. Totodată, prin Legea nr. 163 Parlamentul a abrogat:
- Legea nr. 970-XIII din 24 iulie 1996 cu privire la instanțele judecătorești economice;
- Legea nr. 836-XIII din 17 mai 1996 cu privire la sistemul instanțelor judecătorești militare.

9. USAID ROLISP, ONG "Institutul de Management al Justiției", Institutul de Proiectări "Urbanproiect" și ONG "Centrul de Resurse Juridice din Moldova". Studiul de fezabilitate privind optimizarea hărții instanțelor judecătorești din Republica Moldova, 2015. <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/08/Moldova-Optimiz-instatelor.pdf>

10. Evaluarea calității în justiție. Raportul grupului de lucru „Managementul Calității” – Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (RECJ). <http://www.alexandrina-radulescu-csm.ro/docs/evaluarea-calitatii-in-justitie.pdf>.

11. Art. 20 alin. (2) și art. 54 alin. (1) ale Constituției RM, Hotărîrea Curții Constituționale nr. 3 din 09.02.2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 163 din 22 iulie 2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Sesizarea nr. 30a/2011).